

És lassan, lassan mindig hullnak
 Az élet munkás nagy sodrából,
 S minden örömök azután már
 Egy pipadohány, egy pohár bor.

Aztán hajuk nagyon fehér lesz
 S nagyon sok lesz arcuk redője
 S észrevétlen aludni mennek
 Az akác lombos temetőbe...

Szigethy Ferenc.

A törhetetlen akarat hőse

Ki volt, hogy hívták? Megmondom: Zichy Mihály. Tudom, soha-
 sem hallottatok még nevét, pedig világraszóló, elismert dicsőség su-
 gárzik belőle a magyarságra. Névrokona volt az asztalosinasból világ-
 híru festőművésszé lett Munkácsynak, jó barátok is lettek,, de világ-
 hódító utjukra mégsem egyforma uton indultak.

Munkácsy asztalosinasból lett a világ egyik legnagyobb festő-
 jévé. Zichy Mihály ősrégi, hatalmas, vagyonos, művelt nemesi nemzet-
 ségnek a sarja, aki azonban szinte koldusbotra jutott az olykor-olykor
 reászakadó nagy nélkülözésekben, hogy azután még szédítőbb sebes-
 séggel szárnyaljon fel a halhatatlanság szemképráztató egére. És lesz:
 nemcsak a legkiválóbb orosz művészek körülrajongott kedvence, ha-
 nem a hatalmas oroszok cárijának udvari művésze, legbelsőbb barátja,
 akinek számára mindig szabad volt az ut a hatalmas cárok trónusához.

1827 október 21-én született a somogy megyei Zalában. Családjá,
 a Zichy-nemzetség, sok águ-bogu volt és nagyon büszke nemességére.
 Meg is rémültek, amikor a kis Miska olyanfélét kezdett rebesgetni,
 hogy ő bizony — festő lesz. Ugy irtóztak ők ettől, akár Petőfi egy-
 szerü szülei a Sándor gyerek színészségétől. Csepürágás, bohóckodás,
 nem életpálya az!

De hogy is jutott ez a szörnyűség a Miska eszébe?

Megjövendölte egy álma, megsuga az őrangyala, Isten szár-
 nyas küldötte, mint ahogy Petőfinak is, aki így szólott édesanyjához
 egyik költeményében:

Anyám, álmodtam én is egyet,
 Nem fejtenéd meg, mit jelent?
 Szárnyim növének s átrepültem
 A levegőt, a végtelent.

Anyám, az álmok nem hazudnak:
 Takarjon bár a szemfödél:
 Dicső neve költő fiadnak,
 Anyám, soká örökkön él!

Ugy lett!

És amikor ezt a tüneményes álomképet Zichy Mihály egy csodaszép rajzban mutatta meg az ámuló világnak, akkor már ő is ott repült Sándor testvére oldalán, a halhatatlanság felé!...

Neki is olyan viszontagságos volt az élete, mint Petőfié. Tényleg fiuként hagyta el ősei kastélyát és rendületlen hittel, lántoríthatatlan elszántsággal vágott neki a tövises, bozótos életnek. A sors vele is játszik, s hol felkapja, hogy azután újra leejtse, de amikor látja, hogy sohasem csügged és minden megpróbáltatás csak edzi, lelkiileg nemesíti s így száll egyre feljebb az életlétrán, akkor végre belékarol s felszárnyal vele a legnagyobbak táborába, elhalmozva mindenféle javakkal.

Egymásután négy hatalmas orosz cár legkedvesebb barátja lesz s hozzáfoghat nagy művészi alkotásaihoz. De munkája közben is átvillan lelkén magyarsága. S ott, idegen uralkodók udvarában kezd megrajzolni a halhatatlan magyar költők versbe foglalt gyönyörűségeit. Művészete legtündöklőbb kincseit azután hazaküldi nemzeti vagyonnak, onnan, ahol kezének minden apró vonásáért kincseket fizettek. Más munkái pedig idegen nemzetek muzeumaiban és királyi udvarokban hirdetik a magyar lélek és magyar szellem halhatatlan erejét.

Zichy Mihály nemcsak világhírű rajzolóművész, de valósággal mintaképe volt a jó embernek és a sirig hü és hazaszerető magyarnak.

A temetőben

Ez őszi csendben fölkerestelek

Titeket, kiket elkisértetek.

... Árnys akácok őrzik sirotok,

— Hányszor néztétek őket ti is ott,

Ahol most az a kopott pad pihen

A vén orgonabokrok töviben.

— Itt a közelben lágyan zsong a rét, —

Szél simogat egy karesu jegenyét,

Mely karjaival ég felé mutat.

... Nézem, nézem a roskadt ó-kutat.

Borostyán fedi szépen lassan el.

S a büszke kriptán enyeszet legei.

... Mily más világ ez és más itt a csend!

... Mily más az élet, ha pihenni ment.

Van, amit máshoi nem talál: fel;

Itt hallgat az ajk s a szív énekel.

Ti tudnátok, hogy ez a röpke lét

Küzdelmitek izzó szinterét

Itt cseréli fel örök nyugalom.